

Kitaabka Daanyeel - Lambarka Siddeedaad

Geeddi-socod

Jeff Pippenger

2023-12-03

Sannaddii saddexaad ee boqornimadii Yehooyaaqiim oo ahaa boqorkii dalka Yahuudah ayaa Nebukhadnesar oo ahaa boqorkii Baabuloon yimid Yerusaleem, wuuna hareereeyey. Rabbiguna wuxuu gacantiisa geliyey Yehooyaaqiim oo ahaa boqorkii Yahuudah, iyo qayb ka mid ah weelashii guriga Ilaah; kuwaas oo uu u qaaday dalkii Shincaar, gurigii ilaahiisa; weelashiina wuxuu geliyey khasnaddii guriga ilaahiisa. Daanyeel 1:1, 2.

Buugaagta Daanyeel iyo Muujintuba waa isku buug, xariiqyadii waxsii sheegidda ee lagu muujiyey buugga Daanyeelna waxaa dib loogu qaadaa buugga Muujinta. Muujintii Ciise Masiix waxay ka dhigan tahay farriinta waxsii sheegidda ee ugu dambaysa, taas oo la furfuro wax yar ka hor xidhitaanka wakhtiga nimcada.

Xaqiiqooyin waagii hore si sax ah looga fahmay kitaabka Muujintii, hase yeeshee ay caado iyo dhaqan ku xirteen shaabad, weli waa xaqiiqooyin; maantana mar kale waxaa shaabadda ka furaya Libaaxa qabiilka Yahuudah, xaqiiqooyinkaasna hadda waxay muujinayaan dhammaystirkoodii kaamilka ahaa.

Runihii hore si sax ah looga fahmay kitaabka Daanyeel, hase yeeshee ay daboolleen caado iyo dhaqan la soo gudbiyey, weli waa run, maantana mar kale waxaa furaya Libaaxa qabiilka Yahuudah, oo runahaasina hadda waxay muujinayaan rumoobiddooda kaamilka ah.

Daaniyaal si fudud waa buugga ugu horreeya ee labada buug ee matala Muujintii Ciise Masiix.

Yehooyaaqiim waa astaan u ah awood-siinta farriinta kowaad ee dhaqdhaqaaq dib-u-habayn ah. Isagu sidoo kale waa astaan u ah axdiga, waayo beddelidda magaca ayaa si nebinnimo ah u tilmaamaysa bilowga xiriir axdiyeed. Xiriirka axdiga ah ee Ilaah la galo dad aan markii hore ahayn dadkii axdigiisa, wuxuu ka bilaabmaa awood-siinta farriinta kowaad.

Kuwii waagii hore dad aan ahayn, laakiinse haatan waxaad tihiin dadkii Ilaah; kuwii aan hore naxariis u helin, laakiinse haatan naxariis baad heshay. 1 Butros 2:10.

Astaanta magac la beddelo oo ka tarjumaysa xiriir axdi ah waxaa lagu adkeeyey markii magaca Aabraam loo beddelay Ibraahim, magaca Saarayna loo beddelay Saarah, magaca Yacquubna loo beddelay Israa'iil, Saa'uulna Bawlos. Waxaa jira marag kale oo astaantan caddaynaya, laakiin cutubka koowaad ee Daanyeel, magaca Daanyeel waxaa loo beddelay Belteshaasar, Hananyaahna Shadrak, Miisha'eelna Meeshaak, Casaryaahna Cabednego.

Marka Rabbigu uu dad la galo xidhiidh axdi ah, isla mar ahaantaana waxa uu dhaafayaa dad axdi hore lahaa. Yehooyaaqiim wuxuu matalaa dadka axdiga ah ee la dhaafayo, Daanyeelna, Xanaanyaah, Miishaa'eel iyo Casaryaah waxay matalaan dadka axdiga ah ee markaas la dooranayo. Marka dadku galaan xidhiidh axdi ah, dabadeed waa la tijaabiyaa in ay dhawri doonaan

iyo in kale shuruudaha axdiga. Tijaabadaas waxaa lagu metelaa falka cunidda.

Aadan iyo Xaawo waxay ku guuldarraysteen imtixaankii falka cunidda, oo markii Ilaah markii ugu horraysay axdi la galay dad la doortay, wuxuu xiriirka ku bilaabay isagoo ku imtixaamaya maannada. Israa'iiltii qadiimiga ahayd ugu dambayntii way ku guuldarraysatay imtixaankaas, hase yeeshee sidaas samaynaya waxay bixiyeen tixraacii ugu horreeyey iyo maraggii ugu horreeyey ee xaqiiqda ah in imtixaanka axdigu aanu ahayn imtixaan keliya, balse uu yahay geeddi-socod imtixaan. Imtixaankii tobnaad markuu gaadhay, waxaa lagu xukumay inay ku dhintaan cidlada afartan sannadood ee xigay. Markaas Ilaah wuxuu axdi la galay Yashuuca iyo Kaaleeb, sidaasna wuxuu markhaati uga dhigay in marka Rabbigu axdi la galo dad la doortay, uu sidoo kale ka gudbayo dad axdi hore lahaa. Dhammaadkii Israa'iiltii qadiimiga ahayd, kaas oo sidoo kale ahaa bilowgii Israa'iilta ruuxiga ah, geeddi-socodkii imtixaanka ugu dambeeyey ee Israa'iiltii qadiimiga ahayd wuxuu ahaa geeddi-socodkii imtixaanka ugu horreeyey ee Israa'iilta ruuxiga ah, waxaana lagu matalay Kibistii Samada. Taas waxaa hore loogu sii calaamadeeyey maannadii ku jirtay geeddi-socodkii imtixaanka axdiga ee ugu horreeyey.

Habkaas imtixaanka, oo ahaa labadaba habkii imtixaanka ee ugu horreeyey iyo kii ugu dambeeyey, Ciise wuxuu qeexay imtixaanka Kibista jannada markii uu yidhi kuwa ah dadkiisa axdiga waa inay cunaan jidhkiisa oo ay cabbaan dhiiggiisa. Wuxuu ku waayey xertii ugu badnayd bandhiggaas marka loo eego wakhti kasta oo kale oo adeeggiisa ka mid ah. Murankaas ka dhex dhacay adeeggiisa wuxuu ahaa meesha ugu sarraysa ee tusaalaha habka imtixaanka axdiga, waxaana Sister White si dheer uga faallootay dhacdadaas buugga Desire of Ages, halkaas oo cinwaanka cutubku yahay "The Crisis in Galilee". Magaca Galilee macnihiisu waa "xidhaab," ama "meel leexasho," cutubkaasna waxay ku sharraxaysaa sababta ay xertu uga jeesteen isaga. Waxay diideen inay maraggiisa ku saabsan shuruudda cunidda jidhkiisa iyo cabbidda dhiiggiisa ku dabaqaan habka nebiyadeed ee saxda ah. Waxay sheegtay inay ku dhegganaayeen caadooyin iyo dhaqan-dhaxalyo ku saabsan fikradaha nebiyadeed oo Shaydaanku ku beeray fahamka qorniinka ee reer binu Israa'iil hore. Isfaham-waayaashaas ayaa siiyey, waxa ay u maleeyeen, marmarsiiyo ay erayadiisa ugu dabaqaan si dhab ah oo toos ah, halkii ay ruuxiyay uga dabaqi lahaayeen. Waxay kaloo tilmaamaysaa in markii kuwii Ciise ka "leexday" (Galilee), kuwaas oo lagu aqoonsaday cutubka lixaad ee Yooxanaa (John 6:66), ay mar dambe weligood la socon waayeen isaga.

Sida geeddi-socodkii tijaabada axdiga ee hore ee Israa'iil qadiimiga ah uu ahaa, sidaas oo kale kii dambe, waxaynu arkaynaa in marka Ilaah uu la galo dad la doortay xidhiidh axdi ah, uu isla mar ahaantaana ka gudbayo dadkii axdiga hore. Waxa kale oo aynu arkaynaa in uu dadkaas ku tijaabiyo, tijaabo keliya ma aha, ee uu ku tijaabiyo geeddi-socod tijaabooyin ah. Waxa kale oo aynu aragnaa in geeddi-socodka tijaabada lagu metelo wax la cunayo. Waxa kale oo aynu ogaanaynaa in cuntadu ay ka dhigan tahay Erayga Ilaah, iyo in tijaabadu ku lug leedahay kala-doorasho u dhexaysa laba nooc oo cunto ah oo la cunayo. Ma waxaynu wax ka cunnaa geed kasta oo Ilaah inoo sheegay in aynu wax ka cuni karno, mise waxaynu wax ka cunnaa geedka laynaga reebay in aynu wax ka cunno? Waxa kale oo aynu arkaynaa in doorashada waxa la cunayaa ay ku jirto tijaabada sida aynu u cunno cuntada la ina siiyey.

Dhammaadka Israa'iil ruuxiga ah, wakhtigii dhaqdhaqaaqii Millerite-ka, farriintii kowaad waxaa lagu xoojiyey Agoosto 11, 1840. Yehooyaaqiim halkaas wuxuu ka wakiil yahay Protestanka markaas loo waday Baabuloon si ay u noqdaan gabdhaheeda. Waxaa la hor keenay imtixaan markii malaa'igtii Muujintii toban ay soo degtay iyadoo gacanteeda ku haysata kitaab yar oo furan. Sida Yehooyaaqiim uga fallaagoobay dalabkii Nebukadnesar, dabadeedna maxaabiis ahaan loo watay, sidaas oo kale Protestanku way diideen inay cunaan cuntadii ku jirtay gacanta malaa'igta, iyagoo taas ku saleeyey dhaqammadii iyo caadooyinkii ay kala soo baxeen Qarniyadii Mugdiga.

Gugii 1844, habka imtixaanku wuxuu gaadhay “meel rogasho” u ah Yehooyaaqiim iyo Borotestaannada, oo sida habkii imtixaanka ee ugu horreeyey ee Israa'iilkii ruuxiga ahaa, way “leexdeen” oo mar dambe lama ay socon Ciise. Taariikhdaas, Daanyeel, Xananyaaah, Miishaa'eel, iyo Casaryaah waxay metelaan Milleriyiintii, kuwaas oo doortay inay cunaan kitaabkii yaraa oo afkooda ku macaanaa, laakiinse calooshooda ku qadhaadhaa.

Haddii aynu ku darno Aadan iyo Xaawo, waxaynu leenahay afar markhaati oo caadi ah oo muujinaya in imtixaanka lagu metelo falka cunidda. Waxaannu leenahay dhowr markhaati oo nebiyadeed, kuwaas oo dhammaantood xambaarsan astaanta kii ugu horreeyey iyo kii ugu dambeeyey. Markhaatiga imtixaanka maannadu waa markhaati hore, imtixaanka Kibista Samadu na waa imtixaan hore oo u ah Israa'iil ruuxiga ah, isla mar ahaantaana waa markhaatigii ugu dambeeyey ee Israa'iil qadiimiga ah. Imtixaanka buugga yarna waa labadaba kii hore iyo kii dambe. Waa dhammaadka warwareeggii Israa'iil ruuxiga ah sida kaniisaddii cidlada ku jirtay, waana bilowga kuwa loo doortay inay noqdaan dadka ugu dambeeya ee Ilaah ee magac-u-yaalka leh. Milleriyiintu waxay ahaayeen bilowgii dadka Ilaah ee magac-u-yaalka leh, kuwaas oo loo aqoonsan lahaa geeska runta ah ee Protestantism-ka. Waxa jira dhowr markhaati oo ku saabsan habka imtixaanka oo bilaabma marka farriinta kowaad la awoodsiyo.

Hababkaas imtixaanka ah waxaa yimaada “bar beddelan”, halkaas oo ku dhowaad dhammaan xertii ay dib u jeestaan. Markii Yashuuca iyo Kaaleeb markhaatigureen, reer binu Israa'iil oo dhan way dib u jeesteen oo waxay dooneen inay Masar ku noqdaan. Kaniisaddii Galili badankii xertu way dib u jeesteen. Maxaa yeelay Ciise waa Alfa iyo Oomega, “bar beddelka” lagu matalay dhammaadka habka imtixaanka ayaa sidoo kale lagu muujiyey bilowga habka imtixaanka. Markii maannada markii ugu horraysay la siiyey reer binu Israa'iil ee hore, waxaa jiray kuwo isla markiiba ka leexday amarrada. Markii Masiixa la baabtiisay, Isagu wuu leexday oo cidlada ayuu galay. Walaashii White waxay astaanta bar beddelka u adeegsataa si aad u wax iftiiminaysa.

“Waxaa jira wakhtiyo noqda meelo taariikhda quruumaha iyo ta kiniisadda lagu kala jeesto. Sida ku jirta maamulka Eebbe, marka dhibaatooyinkan kala duwan ay yimaadaan, iftiinka ku habboon wakhtigaas waa la bixiyaa. Haddii la aqbalo, waxaa ka dhasha horumar ruuxi ah; haddii la diido, waxaa xiga dib-u-dhac ruuxi ah iyo burbur. Rabbigu Eraygiisa dhexdiisa wuxuu ku muujiyey hawsha hore u socota ee injiilka sida loogu fuliyey waayihii hore, iyo sida loogu fulin doono mustaqbalka, ilaa laga gaadho halganka xidhitaanka, marka quwadaha Shaydaanku ay sameyn doonaan dhaqaaqoodii ugu dambeeyey ee yaabka lahaa. Eraygaas ayaan ka fahmaynaa in xoogaggii hadda shaqaynayaan ay yihiin kuwa soo gelin doona halganka ugu dambeeya ee weyn ee u dhexeeya wanaagga iyo xumaanta—u dhexeeya

Shaydaan, amiirka gudcurka, iyo Masiixa, Amiirka nolosha. Laakiin guusha soo socota ee dadka jecel oo ka cabsada Ilaah waa sida ay u sugan tahay sida carshigiisu ugu taagan yahay samooyinka.” Bible Echo, August 26, 1895.

Markii maannada markii ugu horraysay la siiyey reer binu Israa’iil ee hore, iftiinka taariikhdaas waa la bixiyey. Baabtiiskii Masiixa iftiinka taariikhdaas waa la bixiyey. Ogosto 11, 1840 iftiinka taariikhdaas waa la bixiyey. Mid kasta oo ka mid ah qodobadaas rogmadka ahi wuxuu calaamadiyaa bilowga hab tijaabo ah oo ugu dambayntii ku dhammaada qodob kale oo rogmad ah, marka dadka axdiga hore ka leexdaan oo aanay mar dambe Masiixa la socon.

Maxaa yeelay hababkan kala duwan ee imtixaanku ay ka dhigan yihiin labadaba hab imtixaan oo loogu talagalay dadkii axdigii hore iyo sidoo kale dadkii axdiga cusub, waxaa jira laba dhammaad oo habka imtixaanka ah. Dhammaadka habka imtixaanka, sidaas darteedna barta ugu dambaysa ee leexashada ee Protestantiyiinta ee taariikhda Millerite, wuxuu ahaa gu’gii 1844. Dhammaadka habka imtixaanka (dayrtii 1844), ama barta leexashada ee Millerite-yada laftooda, wuxuu yimid ka dib barta leexashada ee dadkii hore ee Ilaah.

Taariikhda Masiixa gudaheeda, geeddi-socodka imtixaanka waxaa lagu gartaa inuu macbudka laba jeer nadiifiyey, mar bilowgii adeeggiisa, dabadeedna mar kale dhammaadkii adeeggiisa.

“Markii Ciise bilaabay adeeggiisii guud, wuxuu Macbudka ka nadiifiyey nijaasayntiisii quduus-darrada ahayd. Falalkii ugu dambeeyey ee adeeggiisa waxaa ka mid ahaa nadiifintii labaad ee Macbudka. Sidaas oo kale, shaqada ugu dambaysa ee digniinta dunida loo qabanayo, laba baaq oo kala duwan ayaa loo jeedinayaa kaniisadaha. Farriinta malaa’igta labaad waa, ‘Baabuloon way dhacday, way dhacday, magaaladii weynayd, maxaa yeelay waxay quruumaha oo dhan ka cabsiisay khamriga cadhada sinooyinkeeda’ (Muujintii 14:8). Oo qaylada codka weyn ee farriinta malaa’igta saddexaad waxaa samada laga maqlaa cod leh, ‘Dadkaygow, ka soo baxa iyada, inaynaan dembiyadeeda ka qaybgelin, oo aydaan belaayooyinkeeda u qaadan. Waayo, dembiyadeedu samaday gaadheen, oo Ilaahna xumaatooyinkeedii wuu soo xusuustay’ (Muujintii 18:4, 5).” Selected Messages, book 2, 118.

Habka imtixaanka ee labada nadiifin ee macbudka ee Masiixa waxay waafaqsan tahay cutubka saddexaad ee Malaakii, sida ku qoran qoraallada Ruuxa Waxsii-sheegidda.

“Nadiifintii macbudka uu ka nadiifiyey iibsadayaasha iyo iibiyeyaasha dunida, Ciise wuxuu ku dhawaaqay hawshiisa ah inuu qalbiga ka nadiifiyo wasakheynta dembiga,—ka damacyada dhulka, xamaasadaha danaysiga ah, iyo caadooyinka sharka leh ee nafta kharriba. Malakii 3:1–3 ayaa la soo xigtay.” The Desire of Ages, 161.

Daahirinta dadka Ilaah waxay ka dhigan tahay habka imtixaanka oo marar badan lagu aqoonsaday dhowr xariiq oo waxsii sheegid ah. Tixraac kasta, laga bilaabo Aadan iyo Xaawo ilaa taariikhdii Millerite-ka, wuxuu matalaa daahirinta boqol iyo afartan iyo afar kun.

“Maalmaha ugu dambeeya ee taariikhda dunidan, axdiga Ilaah la leeyahay dadkiisa xajiya amarradiisa waa in dib loo cusboonaysiiyaa.” Review and Herald, February 26, 1914.

Habka daahirinta ee boqolka iyo afartan iyo afarta kun waa tixraacii ugu horreeyey ee ku jira kitaabka Daanyeel, kaas oo ah kitaabkii ugu horreeyey ee labada kitaab ee si wadajir ah u matala Muujintii Ciise Masiix ee la furfuro wax yar ka hor inta xilliga tijaabada aadanuhu xidhmin. Habka daahirinta ee boqolka iyo afartan iyo afarta kun waxa kale oo loo matalaa habka shaabadaynta. Markii fariintii ugu horraysay ee daahirintaas, oo ah habka shaabadaynta ee boqolka iyo afartan iyo afarta kun, ay bilaabatay Sebtembar 11, 2001, waxay ahayd meel-rogasho u ah kiniisadda iyo dunidaba. Muujintii cutubka siddeed iyo tobnaad, malaa'igtii dunida ku iftiimisa ammaanteeda ayaa markaas timid. Hase yeeshee Muujintii siddeed iyo tobnaad, malaa'igta looma soo bandhigin iyadoo gacanteeda wax ay ku cunayso ku haysata—laakiin way taal halkaas. Kitaabkii yaraa halkaas buu yaal. Waxa si fudud u garan kara kuwa doorta inay cunaan habraaca uu nebi Ishacyaah ku matalay “xarriiqba xarriiq.”

Marka aynu “xarriiq dusheed xarriiq” ku dul dhigno, waxaynu fahmaynaa in markii Masiix soo degay Sebtembar 11, 2001, uu sidoo kale watay “buug yar” oo lagu matalay “maanna”, “kibista samada” iyo “buugga yar”. Laakiin Sebtembar 11, 2001, dadkii hore loo doortay, oo uu Yehoyaaqiim matalayay, waxay doorteen inay ku sii dheganaadaan caadooyinka iyo dhaqammada Adventism-ka, dabadeedna waxay bilaabeen socodkoodii gelinta maxaabiisnimada Baabuloon, taas oo si buuxda u dhammaystirmi doonta marka la gaaro sharciga Axadda.

“Haddaba ma waxaa soo baxay hadal sheegaya inaan ku dhawaaqay in New York lagu xaaqi doono hir weyn oo baddu keento? Tani weligay ma aanan odhan. Waxaan idhi, anigoo eegaya dhismayaasha waaweyn ee halkaas ka soo koraya, dabaqba dabaqa ka sarreeya, ‘Muuqaallo sidee u cabsi badan baa dhici doona marka Rabbigu u kaco inuu dhulka si aad ah u gilgilo! Markaas ayaa erayada Muujintii 18:1–3 rumoobi doonaan.’ Dhammaan cutubka siddeed iyo tobnaad ee Muujintii waa digniin ku saabsan waxa dhulka ku soo socda. Laakiin iftiin gaar ah kama aanan helin waxa ku soo socda New York, marka laga reebo inaan ogahay in maalin maalmaha ka mid ah dhismayaasha waaweyn ee halkaas yaal lagu soo ridi doono leexashada iyo rogrogashada xoogga Ilaah. Iftiinka lay siiyey ayaan ku ogahay in halaag dunida ku jiro. Hal eray oo Rabbiga ka yimaadda, hal taabasho oo xooggiisa weyn ah, oo dhismayadan aadka u waaweyn way soo dhici doonaan. Waxaa dhici doona muuqaallo cabsi badan oo aynaan qiyaasi karin.” Review and Herald, Luulyo 5, 1906.

Markii “dhismayaashii waaweynaa” ee “New York” “lagu riday burburkii ka dhashay rogidda iyo afgembiga xoogga Ilaah,” 11-kii Sebtembar, 2001, iftiinkii malaa'igta Muujintii siddeed iyo tobnaad ayaa dhulka oo dhan buuxiyey, waayo, meel isbeddel taariikhi ah ayaa u timid taariikhda bahalkii dhulka ee Muujintii saddex iyo tobnaad.

“Waxaa jira wakhtiyo ah meelo rogmad oo taariikhda quruumaha iyo kaniisadda ah. Sida ku jirta qaddarinta Ilaah, marka dhibaatooyinkan kala duwan ay yimaadaan, iftiinka ku habboon wakhtigaas waa la bixiyaa. Haddii la aqbalo, waxaa ka dhasha horumar ruuxi ah; haddii la diido, waxaa daba yimaada hoos-u-dhac ruuxi ah iyo burbur.” Bible Echo, August 26, 1895.

Markii iftiinkii malaa'igta Muujintii siddeed iyo tobnaad uu yimid Sebtembar 11, 2001, kuwii iftiinka aqbalay ruux ahaan bay hore u mareen, kuwii iftiinkana diidayna ruux ahaan bay hoos u dhaceen, oo waxay bilaabeen socdaalkoodii fallaaganimada ahaa iyagoo ku sii jeeda meesha ugu

dambaysa ee ay ka leexdaan, taas oo ah sharciga Axadda, halkaas oo ay weligood ku burburiyaan qirashadoodii ahaa inay yihiin rasuulladii malaa'igta saddexaad. Kuwii Galili joogay ee jeestay oo aan mar dambe Masiixa la socon sida ku qoran Yooxanaa 6:66, waxay ka jeesanayeen iftiinkii markii ugu horraysay yimid baabtiiskiisa, taas oo ahayd meesha farriintii ugu horraysay ee taariikhdaas imtixaanka lagu xoojiyey. Daanyeel cutubka koowaad, laba dabaqadood oo caabudayaal ah ayaa lagu muujiyey taariikhda marka farriinta ugu horraysa la xoojiyo. Yehooyaaqiim wuxuu matalaa kuwa rumaysadka ku burburiya, Daanyeel, Xananyaah, Miishaa'eel, iyo Casaryaahna waxay matalaan kuwa aaminka ah.

Sannaddii saddexaad ee boqornimadii Yehooyaaqiim oo ahaa boqorkii dalka Yahuudah ayaa Nebukadnesar oo ahaa boqorkii Baabuloon yimid Yerusaaalem, wuuna hareereyey. Oo Rabbigu wuxuu Yehooyaaqiim oo ahaa boqorkii Yahuudah ku riday gacantiisii, isaga iyo qayb ka mid ah weelashii guriga Ilaah; kuwaas oo uu geeyey dalkii Shincaar, oo uu geeyey gurigii ilaahiisa; weelashiina wuxuu geliyey gurigii khasnadda ee ilaahiisa. Markaasaa boqorkii wuxuu Ashfenas oo madaxii bohomadiisa ahaa ku amray inuu keeno qaar ka mid ah reer binu Israa'iil, iyo farcankii boqorka, iyo amiiradii; dhallinyaro aan iin lahayn, oo qurux badan, oo xigmad kasta ku xeel dheer, oo aqoon ku hodan ah, oo cilmi wax ku garanaya, oo leh karti ay ku istaagi karaan qasriga boqorka, oo la bari karo suugaanta iyo afka reer Kaldayiin. Oo boqorkii wuxuu u qoondeeyey sahay maalinta ah oo ka mid ah cuntada boqorka iyo khamriga uu cabbi jiray; si sidaas loogu koriyo saddex sannadood, si ay dabadeed boqorka hortiiisa uga istaagaan. Haddaba kuwaas waxaa ka mid ahaa reer Yahuudah: Daanyeel, Xanaanyaah, Miishaa'eel, iyo Casaryaah. Oo madaxii bohomadu wuxuu u bixiyey magacyo; waayo, Daanyeel wuxuu u bixiyey Belteshaasar, Xanaanyaahna Shadrag, Miishaa'eelna Meeshag, Casaryaahna Cabednego. Laakiinse Daanyeel wuxuu qalbigiisa ku goostay inuusan isku nijaasayn qaybta cuntada boqorka iyo khamriga uu cabbi jiray midna; sidaas daraaddeed wuxuu madaxii bohomada ka baryay inaanu isku nijaasayn. Daanyeel 1:1-8.

Daanyeel, Xananyaah, Miishaa'eel, iyo Casaryaah waxay ahaayeen carruurtii Yahuudah. Waxaa laga dhigay bohommo, sidaas darteedna waxay metelayaan jiilka ugu dambeeya ee Adventism-ka. Nebukadnesar, sida boqorro badan oo qadiimi ah, wuxuu afartaas dhallinyarada reer Yahuudah ka dhigay bohommo, si looga saaro walaac kasta oo boqorku ka qabi karo marka ay addoommo ahaan u adeegayaan oo ay la macaamilayaan xaasaska iyo surriyadiisa boqorka.

Astaamo ahaan, waxa ay matalaysaa jiilka ugu dambeeya ee Adventism-ka, waayo afartan dabadeed mar dambe ma jiri doono xariiq kale oo Yahuudah ah. Tirada afar waa astaan caalami ah, sidaas darteedna waxa ay matalaysaa jiilka ugu dambeeya ee Seventh-day Adventists-ka dunida oo dhan ee aqoonsada Sebtembar 11, 2001, inuu yahay rumoobid ka mid ah Erayga nebiyadeed ee Ilaah.

Adventistayaasha Sabtida toddobaad leh waa kuwa uu ka hadlayo Erayga nebinnimada ee Ilaah, waayo iyagu waa kuwa loogu yeedhay inay noqdaan boqol iyo afartan iyo afar kun. Habase yeeshee, dhaxalkooda nebinnimo wuxuu ka bilaabmay fallaagadii aabbayaashood sannadkii 1863. Fallaagadaas bilowga ahayd way ku dhowdahay inaan la garan karin, maxaa yeelay waxa daboolay caadooyinka iyo dhaqammada afar qarni oo fallaago sii kordhaysay. In kastoo ay adag tahay in la

garto, waa in la arkaa oo la qiraa, sida Daanyeel ugu dambayntii yeelo cutubka sagaalaad ee Daanyeel. Wuxuu sidaas ku sameeyey isagoo garanaya runta ku taalla Erayga nebinnimada ee Ilaah.

Kacdoonkii ay Daanyeel iyo saddexdii mudaneba si toos ah uga soo farcameen waxay ahayd diidmadii aabbahood ee ahayd inuusan ka go'naan saamaynta jaahiliga ah ee ku hareeraysnayd. Sannadkii 1863, Adventism-kii La'odikiya wuxuu ku noqday hab-raacii kitaabiga ahaa ee Protestantism-ka riddada ah iyo Kaatooligga, si uu u adkeeyo diidmadooda aqoonsigii Miller ee "toddobada jeer" ee Laawiyaantii labataan iyo lix. Kacdoonkaas, marka loo eego Daanyeel iyo saddexdii mudane, waxa matalayey boqor Xisqiyaah.

Boqor Xisqiyaah wuxuu Rabbiga ka baryay inuusan dhiman, baryadiisiina waa laga ajiibay markii Rabbigu siiyey shan iyo toban sannadood oo kale. Markaasuu dhalay Manaseh, oo ahaa mid ka mid ah boqorradii Yahuudah ugu shar badnaa, isla markaana ahaa boqorkii calaamadeeyey bilowgii qabsashadii iyo addoonsigii toddobada tallaabo ee isdaba-joogga ahaa ee Yahuudah. Sannadkii 1856, Markhaatiga Runta ahu wuxuu yimid inuu garaaco albaabka Adventism-ka La'odikiya, laakiin waxay doorteen inay noolaadaan oo aanay nafta u dhiman. Markii la gaadhay 1863, waxay dib u dhiseen "Yerixoo" oo waxay bilaabeen fallaagada sii xoogaysanaysa ee ugu dambayntii ka hor istaagtay inay gartaan Sebtembar 11, 2001 inuu yahay bilowga safarkoodii saddexda tallaabo ahaa ee gelitaankooda addoonsiga Baabuloon ruuxiga ah, kaas oo ku dhammaanaya sharciga Axadda.

Boqor Xisqiyaah, sannadkii 1863 wuxuu u yimid markii baryadiisii ahayd inuu noolaado la aqbalay. Rabbigu wuxuu bixiyey calaamad muujinaysa in baryadiisii la aqbalay. Ilaah wuxuu baryada ku xaqiijiyey isagoo qorraxda dhaqaajiyey, Baabulooniyintiina waxay arkeen hawsha Ilaah ee samooyinka, in kastoo aanay garanayn waxa ay ka dhigan tahay. Markaasaa Baabulooniyintii Yerusaaalem u yimaadeen si ay wax uga ogaadaan Ilaaha lahaa awoodda uu qorraxda ku xukumo. Halkii uu ammaanin lahaa Ilaaha Samada, boqor Xisqiyaah, halkii uu naftiisa u dhiman lahaa, wuxuu doortay inuu ammaano macbudkiisa iyo magaaladiisa halkii uu ka ammaani lahaa Ilaaha doortay inuu magiciisa dhigo macbudkaas iyo magaaladaas.

Kacdoonkaasu waxay keentay wax sii sheegidda ah in carruur ka soo farcanta dhiiggiisa ay addoommo iyo bohoommo ku noqon doonaan Baabuloon. Carruurtaasu waxay ahaayeen Daanyeel, Xananyaah, Miishaa'eel iyo Casaryaah, waxayna matalaan jiilka ruuxiga ah ee ugu dambeeya ee ka mid ah kuwa Adventist-ka Maalinta Toddobaad ee aqoonsada Sebtembar 11, 2001 inuu ahaa meel taariikhdu ka leexatay oo ku saabsan taariikhda quruumaha dunida iyo kaniisadda, marka la bixiyo iftiinka loogu talagalay inuu tijaabiyo oo shaabadeeyo boqol iyo afar iyo afartan kun.

Oo maalmahaas Xisqiyaah aad buu u bukooday ilaa uu geeri ku dhowaa. Markaasaa nebigii Ishacyaah oo ahaa ina Aamoos u yimid, oo ku yidhi, Rabbigu wuxuu leeyahay, Reerkaaga hagaaji; waayo, waad dhiman doontaa, mana noolaan doontid. Dabadeedna wejigiisii ayuu derbiga u jeediyey, oo Rabbiga baryay, isagoo leh, Rabbiyow, waan ku baryayaaye, hadda xusuuso sidaan runta kuugu hor socday iyo qalbi kaamil ah, oo aan u sameeyey wixii ku wanaagsanaa indhahaaga hortooda. Xisqiyaahna aad buu u ooyay. Oo intaan Ishacyaah ka bixin barxaddii dhexe, ayaa eraygii Rabbigu u yimid, isagoo leh, Noqo, oo waxaad u tagtaa

Xisqiyaah oo ah amiirka dadkayga, oo waxaad ku tidhaahdaa, Rabbigu, oo ah Ilaaha Daa'uud oo ah aabbahaa, wuxuu leeyahay, Baryadaadii waan maqlay, ilmadaadiina waan arkay; bal eeg, waan ku bogsiin doonaa; maalinta saddexaadna waxaad kori doontaa guriga Rabbiga. Oo cimrigaagana waxaan ku dari doonaa shan iyo toban sannadood; oo adiga iyo magaaladanba waxaan ka samatabbixin doonaa gacanta boqorka Ashuur; oo magaaladanna waan u daafici doonaa aawaday iyo addoonkaygii Daa'uud aawadiis. Markaasaa Ishacyaah yidhi, Keena dufan berde ah. Wayna keeneen oo boogtii saareen, wuuna bogsaday. Xisqiyaahna wuxuu Ishacyaah ku yidhi, Maxay ahaan doontaa calaamadda in Rabbigu i bogsiin doono, oo aan maalinta saddexaad kori doono guriga Rabbiga? Ishacyaahna wuxuu yidhi, Tan ayaa Rabbiga calaamad kaaga ahaan doonta in Rabbigu sameyn doono wixii uu ku hadlay: Hoosku ma toban darajo ha u sii socdo mise toban darajo ha u soo noqdo? Xisqiyaahna wuu jawaabay, Wax fudud bay u tahay hooska inuu toban darajo hoos u dhaadhaco; maya, laakiinse hoosku toban darajo dib ha ugu noqdo. Markaasaa nebigii Ishacyaah Rabbiga u qayshaday; oo isna hooskii toban darajo dib buu ugu soo celiyey, darajooyinkii uu kaga dhaadhacay saacaddii Axaas. Oo waagaas Berodakbalaadaan oo ahaa ina Balaadaan, oo ahaa boqorkii Baabuloon, wuxuu Xisqiyaah u soo diray waraaqo iyo hadiyad; waayo, wuxuu maqlay in Xisqiyaah bukooday. Xisqiyaahna wuu dhegaystay, oo wuxuu tusay gurigii waxyaalihiisa qaaliga ah oo dhan, lacagtii, iyo dahabkii, iyo uunsigii, iyo saliiddii qaaliga ahayd, iyo gurigii hubkiisa oo dhan, iyo wax alla wixii khasnadihiisa laga helay; gurigiisa dhexdiisa iyo dowladdiisa oo dhanba wax Xisqiyaah uusan tusin ma jirin. Markaasaa nebigii Ishacyaah u yimid Boqor Xisqiyaah, oo ku yidhi, Nimankanu maxay yidhaahdeen? Oo xaggee bay kaaga yimaadeen? Xisqiyaahna wuxuu yidhi, Waxay iiga yimaadeen dal fog, kaasoo ah Baabuloon. Oo isna wuxuu yidhi, Maxay gurigaaga ku arkeen? Xisqiyaahna wuu jawaabay, Wax alla wixii gurigayga ku jira way arkeen; khasnadahayga dhexdeeda wax aan tusin ma jiro. Markaasaa Ishacyaah Xisqiyaah ku yidhi, Bal maqal erayga Rabbiga. Bal eeg, waxaa imanaya maalmo wixii gurigaaga ku jira oo dhan, iyo wixii ay awowayaashaa ilaa maantadan kaydiyeen, loo qaadi doono Baabuloon; waxna kama hadhi doono, ayaa Rabbigu leeyahay. Oo wiilashaada kaa soo bixi doona oo aad dhali doonto qaarkood way kaxaysan doonaan; oo waxay bohommel ka ahaan doonaan qasriga boqorka Baabuloon. Markaasaa Xisqiyaah Ishacyaah ku yidhi, Erayga Rabbiga ee aad ku hadashay waa wanaagsan yahay. Oo wuxuu yidhi, Sow ma wanaagsana haddii maalmahayga nabad iyo run ku jiraan? Oo falimihii kale ee Xisqiyaah, iyo xooggiisii oo dhan, iyo siduu u sameeyey berked iyo maris-biyood, oo uu biyihii magaalada u soo geliyey, sow kuma qorna kitaabkii taariikhdiis boqorrada dalka Yahuudah? Xisqiyaahna wuu la seexday awowayaashiis; oo meeshiisiina waxaa boqor ka noqday wiilkiisii Manaseh. 2 Boqorradii 20:1–21.

Aayadda xigta waxay leedahay:

Manaseh wuxuu jiray laba iyo toban sannadood markuu boqornimada bilaabay, oo wuxuu Yerusaleem ku boqor ahaa shan iyo konton sannadood. Oo hooyadiis magaceedu wuxuu ahaa Hefsiibaah. 2 Boqorradii 21:1.

Maxay noqon lahayd natiijadu haddii Boqor Xisqiyaah aqbali lahaa doonista Rabbiga, oo uu si fudud gurigiisa hagaajin lahaa dabadeedna dhiman lahaa? Waxaa la siiyey shan iyo toban sannadood oo dheeraad ah, saddex sannadood dabadeedna waxaa dhashay Manasehkii sharka lahaa. Maxaa dhici lahaa sannadkii 1856, haddii Adventism-ku aqbali lahaa kala-guurka ka yimid

Philadelphia una gudbay La'odikiya, gurigiisana hagaajin lahaa, oo uu runaha aasaasiga ah ee William Miller ka tegi lahaa iyaga oo weli dhan? Waxaan u malaynayaa inaanan weligeen ogaan doonin jawaabta su'aashaas, laakiin waxa aynu og nahay waa in "Daanyeel qalbigiisa ku goostay inuusan isu nijaasayn qaybta cuntada boqorka, ama khamriga uu cabbay."

Waxaan ku sii wadi doonnaa Daanyeel cutubka koowaad maqaalka xiga.